

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА

Кафедра перекладознавства і контрастивної лінгвістики
імені Григорія Кочура

РОБОЧА ПРОГРАМА

НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

*підготовки доктора філософії в аспірантурі
Львівського національного університету імені Івана Франка*

ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА

(шифр і назва навчальної дисципліни)

галузі знань 03 Гуманітарні науки
(шифр і назва галузі знань)

для спеціальності 035 Філологія
(шифр і назва спеціальності)

факультету іноземних мов
(назва факультету)

2019–2020 навчальний рік

Робоча програма педагогічної практики для підготовки доктора філософії в аспірантурі Львівського національного університету імені Івана Франка за галуззю знань 03 Гуманітарні науки, спеціальністю 035 Філологія. 2019. – Львів. – 11 с.

Розробники : Шмігер Т. В., кандидат філологічних наук, доцент
Ситар Р. А., кандидат філологічних наук, доцент

Керівники практики:

Кафедри англійської філології:

Білинський М. Е., кандидат філологічних наук, професор

Федорчук М. М., кандидат філологічних наук, доцент

Потятиник У. О., кандидат філологічних наук, доцент

Петрик Т. В., кандидат філологічних наук, доцент

Курпіль О. С., кандидат філологічних наук, доцент

Кафедри міжкультурної комунікації і перекладу:

Паславська А. Й., доктор філологічних наук, професор

Дяків Х. Ю., кандидат філологічних наук, доцент

Кафедри перекладознавства та контрастивної лінгвістики імені Григорія Кочура

Шмігер Т. В., кандидат філологічних наук, доцент

Ситар Р. Ю., кандидат філологічних наук, доцент

Одрехівська І. М., кандидат філологічних наук, доцент

Литвиняк О. В., кандидат філологічних наук, доцент

Кафедри французької філології

Помірко Р. С., доктор філологічних наук, професор

Кафедри класичної філології:

Домбровський Р. О., кандидат філологічних наук, доцент

Кафедри іноземних мов для гуманітарних факультетів

Дудок Р. І., доктор філологічних наук, професор

Кафедри іноземних мов для природничих факультетів:

Яхотова Т. В., доктор філологічних наук, професор

Робочу програму затверджено на засіданні кафедри перекладознавства і контрастивної лінгвістики імені Григорія Кочура

Протокол № 5 від “ 16 ” травня 2019р.

В. о. завідувача кафедри (Андрейчук Н. І.)

Ухвалено Вченою радою факультету іноземних мов

Протокол № 12 від “25 ” червня 2019 року

Голова Вченої ради, декан факультету Сулим В. Т.

“ 25 ” червня 2019 року

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 035 Філологія (шифр і назва)	Нормативна	
Модулів –	Спеціальність: 035 Філологія	Рік підготовки	
Змістових модулів –			3-ий
Індивідуальне науково-дослідне завдання –	Спеціалізація: 035.04 германські мови та літератури (переклад включно)	Семестр	
Загальна кількість годин – 120			6-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 50 самостійної роботи аспіранта – 70	Освітньо-кваліфікаційний рівень: тор філософії док	– год.	
		Практичні, семінарські	
		– год.	
		Лабораторні	
		– год.	
		Самостійна робота	
		120 год.	
		Індивідуальні завдання:	
		– год.	
		Вид контролю:	
диференційований залік			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить (%):

для денної форми навчання – 0% аудиторних занять; 100% самостійної роботи.

1. Загальні положення

Педагогічна практика є нормативною складовою професійної підготовки до науково-педагогічної діяльності аспіранта спеціальності 035 Філологія освітньої програми з підготовки доктора філософії, яка проводиться у 6 семестрі обсягом 4 кредити (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).

Педагогічну практику аспіранти проходять у Львівському національному університеті імені Івана Франка згідно з Положенням про педагогічну практику аспірантів Львівського

національного університету імені Івана Франка <https://aspirantura.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/08/%d0%9f%d0%be%d0%bb%d0%be%d0%b6%d0%b5%d0%bd%d0%bd%d1%8f-%d0%bf%d1%80%d0%be-%d0%bf%d0%b5%d0%b4%d0%b0%d0%b3%d0%be%d0%b3%d1%96%d1%87%d0%bd%d1%83-%d0%bf%d1%80%d0%b0%d0%ba%d1%82%d0%b8%d0%ba%d1%83.pdf>, яке регламентує

порядок і форму проходження педагогічної практики аспірантами. Положення розроблене відповідно до Постанови Кабінету Міністрів № 261 від 23.03.2016 р. «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)».

Навчально-методичне керівництво практикою здійснює кафедра перекладознавства і контрастивної лінгвістики імені Григорія Кочура факультету іноземних мов Львівського національного університету імені Івана Франка. Під час педагогічної практики здобувачі виконують *навчально-методичну роботу* (підготовка до занять, методична робота, відвідування та аналіз занять, проведення консультацій, керівництво різними видами діяльності), яка становить 70 навчальних годин практики і *аудиторне навантаження* (проведення лекційних, семінарських, практичних занять) на яке відводиться 50 годин загального часу практики, а також оформляють *звітні документи* (звіт – стислий опис змісту роботи, щоденник практики, конспекти проведених залікових занять, відгук наукового керівника про навчально-методичну роботу аспіранта). Наукові керівники аспірантів контролюють хід практики, перевіряють якість роботи аспірантів.

Педагогічна практика аспірантів 3-го курсу кафедри міжкультурної комунікації та перекладу триває під час 6 семестру. До початку практики аспірант має пройти інструктаж з техніки безпеки. Під час практики аспірант зобов'язаний дотримуватися правил внутрішнього розпорядку навчального закладу. Аспірант-практикант працює за індивідуальним графіком та робочим планом, що їх складає керівник практики від кафедри. Кожний практикант повинен вести щоденник практики.

2. Мета та завдання практики

Предмет педагогічної практики – організація та оволодіння практикою викладання англійської мови, світової літератури та перекладу у закладах вищої освіти, теорія і методика виховної роботи, педагогічна майстерність викладача вищої школи.

Міждисциплінарні зв'язки – загальна педагогіка, основи педагогічної майстерності, методика викладання англійської мови, світової літератури та перекладу у закладах вищої освіти, загальна психологія, вікова психологія, педагогічна психологія.

Мета та завдання педагогічної практики.

Метою педагогічної практики – розвинути в аспірантів уміння навчати іноземної мови, літератури та перекладу у вищих на базі сформованої у них іншомовної компетенції та знань основ теорії методики, педагогіки, психології тощо; набуття та вдосконалення навичок і вмінь навчально-методичної роботи і практичної діяльності аспірантів щодо здійснення навчально-виховного процесу у вищій школі. удосконалення й поглиблення професійної компетентності аспірантів:

- педагогічні вміння проведення фахових навчальних занять,
- формування вміння використання різноманітних технологій та методик викладання курсів англійської мови, світової літератури та перекладу,
- застосування новітніх науково-технічних досягнень на різних рівнях його вивчення.
- застосування набутих за період навчання в університеті теоретичних навичок і вмінь;
- спонукання аспіранта-практиканта до самостійного пошуку і розв'язання педагогічних проблем;
- перевірка на практиці потенційних педагогічних можливостей аспіранта;

Основними завданнями практики є:

- ознайомлення зі структурою й особливостями функціонування закладів вищої освіти, їх матеріально-технічним забезпеченням;
- глибше ознайомлення з педагогічним досвідом викладачів кафедри;
- оволодіння методикою викладання англійської мови, світової літератури та перекладу у закладах вищої освіти;
- глибше ознайомлення з роботою викладача семінарських та лекційних занять.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми аспіранти повинні:

знати:

- предмет, зміст, основні функції та завдання методики викладання англійської мови, світової літератури та перекладу у закладах вищої освіти;
- структуру та зміст курсів англійської мови, світової літератури та перекладу, підручники, посібники та методологічні матеріали з цих предметів;
- структуру та класифікацію методів навчання;
- способи активізації пізнавальної діяльності студентів при вивченні англійської мови, світової літератури та перекладу;
- типи і структуру занять з англійської мови, світової літератури та перекладу у закладах вищої освіти, основні вимоги до семінарських та лекційних занять;
- види практичної роботи, семінарів, ігор, педагогічних ситуацій із застосуванням різного характеру спілкування, у яких здійснюється розвиток мовленнєвих умінь аспірантів-практикантів і студентів, яких навчає практикант;
- методи корегування запланованої діяльності у разі необхідності;
- методи запобігання та вирішення конфліктів під час педагогічної діяльності;
- системи контролю та методи оцінювання.

вміти:

- складати плани-конспекти окремих семінарських та лекційних занять для студентів, що здобувають ступінь бакалавра й магістра;
- визначати конкретні цілі, завдання та етапи кожного заняття;
- обирати ефективні прийоми досягнення поставлених цілей на кожному етапі заняття;
- визначати типи завдань та послідовність їх виконання з урахуванням труднощів навчального матеріалу і рівнем підготовленості студентів;
- забезпечувати навчальну діяльність студентів відповідно до плану заняття;
- вносити методично виправдані корективи в плани заняття з урахуванням умов навчання;
- раціонально поєднувати колективні (фронтальні, малогрупові, парні) та індивідуальні форми роботи на семінарських заняттях з урахуванням особливостей кожної з них та етапу навчання;
- цілеспрямовано використовувати традиційні наочні посібники та методично грамотно застосовувати технічні засоби навчання;
- спостерігати, аналізувати та узагальнювати досвід викладачів, переносючи ефективні прийоми і форми у практику своєї роботи.

Педагогічна практика дозволяє сформувати у здобувачів такі фахові компетентності: *предметні*, що є важливими для успішної професійної діяльності за спеціальністю; *передові концептуальні та методологічні знання* в галузі науково-дослідної та професійної діяльності; *розробка та реалізація проектів*, включаючи власні дослідження, які дають можливість переосмислити наявні та створити нові цілісні знання розв'язувати значущі соціальні, наукові, культурні, етичні та інші завдання; *критичний аналіз, оцінювання і синтез нових ідей; спілкування у діалоговому режимі* з широкою науковою спільнотою та громадськістю в галузі між культурної комунікації, перекладу і філології. Аспіранти мають можливість промодельовати майбутню професійну діяльність.

Провідна ідея:

Практика покликана сформулювати спеціальну професійну готовність майбутніх викладачів англійської мови, світової літератури та перекладу до самостійної трудової діяльності, яка

передбачає усвідомлення шляхів вирішення типових професійних задач та оволодіння уміннями їх реалізації в конкретних умовах в різних сферах діяльності.

3. Програма педагогічної практики

Навчально-виховна робота аспірантів-практикантів охоплює чотири етапи.

На початковому етапі педагогічної практики, яка триває два тижні, аспірант-практикант виконує такі завдання:

1. Знайомиться з курсами і групами, вивчає робочий план, журнал, розклад пар та інші документи.
2. Складає індивідуальний план роботи педпрактики.
3. Відвідує лекції і семінари викладачів. Бере участь в їх аналізі.
4. Складає тематичний план серії лекцій, семінарів і практичних занять.

На основному етапі педагогічної практики аспірант-практикант виконує такі завдання:

1. Проводить заняття, зокрема два залікові (лекційні та практичні).
2. Аспіранта допускають до проведення пар тільки тоді, коли у нього є повний конспект заняття, підписаний науковим керівником.
3. Аспірант відвідує пари та бере участь в їх аналізі.

На заключному етапі педагогічної практики, який триває впродовж останнього тижня, аспірант-практикант виконує таку роботу:

1. Готує звітні матеріали з педагогічної практики:
  - Звіт про роботу на основі щоденника та індивідуального плану;
  - Щоденник;
  - Індивідуальний план;
  - Повний конспект залікових занять.
2. Здає звітну документацію науковому керівникові для перевірки та оцінювання.
3. Бере участь у підсумкових заходах з педагогічної практики.

Під час захисту педагогічної практики аспірант повинен:

- Виявити знання принципів викладання іноземної мови, літератури та перекладу у вишах – науковості, доступності, перспективності, зв'язку теорії з практикою тощо;
- Виявити знання методів викладання іноземної мови, літератури та перекладу
- Виявити знання типів пар та вміння їх застосовувати в навчальному процесі;
- Виявити знання методів оцінювання.

Під час захисту педагогічної практики на засіданні кафедри аспірант **обґрунтовує**:

- Вибір методів проведення пар;
- Реалізацію загальних дидактичних і конкретних методичних принципів навчання іноземної мови;
- Вибір системи вправ

та **засвідчує**:

- Володіння нормами оцінювання знань, умінь і навичок студентів з іноземної мови;
- Орієнтування у програмах вузу з іноземної мови;
- Володіння теоретичним матеріалом;
- Знання документації вишу.

4. Зміст практики

Змістовий модуль 1. Проведення занять з теоретичних курсів

Під час практики аспіранти самостійно планують й проводять навчальні заняття (лекцію, семінарське, практичне) з теоретичних курсів, які викладають на кафедрі перекладознавства і контрастивної лінгвістики імені Григорія Кочура .

Теми занять відповідають темам, зазначених у програмах предметів ОС «Бакалавр» і «Магістр» спеціальності «035 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська: переклад (англійська та друга іноземні мови)» (<https://lingua.lnu.edu.ua/academics/bachelor/6-020303-filolohiya-pereklad-anhlo-ukrajinskyj-pereklad> та <https://lingua.lnu.edu.ua/academics/master/8-020303-filolohiya-pereklad-anhlo-ukrajinskyj-pereklad>).

Мета – оволодіння методиками наукових досліджень, формування умінь студентів, досвіду організації самостійної науково-педагогічної діяльності у контексті обраного фаху.

Завдання полягає у тому, щоб під час занять аспірант:

- поетапно розгорнув цілісну логіку наукового пошуку від характеристики актуальності обраної ним проблеми до висунення гіпотези до експериментального її доведення або заперечення;
- зіставив, у межах визначеної проблеми її теоретичну сутність і наукові трактування та емпіричну, самостійно отриману інформацію;
- апробував свої можливості у напрямі проектування та прогнозування ефективності педагогічно доцільних дій, підходів, необхідних змін елементів у частині досліджуваної ним проблеми.

Аспірант виробляє конкретні науково-педагогічні вміння й реалізовує їх у професійній сфері:

- бачення проблем теорії і практики та співвіднесення їх із конкретним емпіричним досвідом;
- висунення доцільних ідей, уявне або реальне створення середовища для їх реалізації та передбачення можливих наслідків;
- визначення конкретних кроків щодо реалізації ідей і послідовності їх впровадження;
- бачення і здатність робити оптимальний вибір у спектрі методик дослідної діяльності.

Змістовий модуль 2. Проведення занять з практичного вивчення основної мови

Під час практики аспіранти самостійно планують й проводять навчальні заняття (практичні) з курсів практичного вивчення основної мови, літератури, перекладу, які викладають на кафедрі перекладознавства і контрастивної лінгвістики імені Григорія Кочура .

Теми занять відповідають темам, зазначених у програмах предметів ОС «Бакалавр» і «Магістр» спеціальності «035 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська: переклад (англійська та друга іноземні мови)» (<https://lingua.lnu.edu.ua/academics/bachelor/6-020303-filolohiya-pereklad-anhlo-ukrajinskyj-pereklad> та <https://lingua.lnu.edu.ua/academics/master/8-020303-filolohiya-pereklad-anhlo-ukrajinskyj-pereklad>).

Мета: формування умінь і навичок організації різних видів і форм навчально-пізнавальної діяльності студентів відповідно до специфіки навчального курсу, теми, їхніх вікових, індивідуальних особливостей, здійснення педагогічного керівництва процесом навчання.

Проводячи навчальне заняття (практичне) аспірант виконує такі дії:

- визначає мету навчального процесу як кінцевого результату, якого бажає досягнути викладач та студенти; окреслює систему завдань на кожне навчальне заняття відповідно до мети, що охоплюють конкретні знання, уміння, навички, досвід, які набувають студенти тощо;

- відбирає зміст навчального матеріалу для кожного заняття, зокрема – знання, поняття, факти, теорії, проблеми, актуальні для життя, професійної діяльності студентів;
- застосовує систему стимулів для розвитку позитивної мотивації навчально-пізнавальної діяльності студентів відповідно до їхніх потреб, інтересів (кожна дія викладача може бути стимулом);
- організовує навчально-пізнавальну діяльність студентів як вияв їхньої активності, власного пошуку, мислення; як міжособистісне спілкування, обмін думками, спільне прийняття рішень, вияв особистісного ставлення до змісту цього процесу; з цією метою застосовує активні й інтерактивні методи навчання, індивідуальні, групові, парні, колективні форми діяльності студентів;
- регулює процес навчання студентів шляхом передавання й отримання від них зворотного зв'язку, аналізу їхніх знань, умінь, особистих суджень, думок, рефлексій тощо, а також висловлює оцінні судження про їхню діяльність, успіхи;
- оцінює кінцеві результати, досягнення студентів, посилаючись на конкретні критерії, аргументи.

5. Структура практики

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Проведення занять з теоретичних курсів												
	10	10	10			30						
Змістовий модуль 2. Проведення занять з практичного вивчення основної мови												
			30			40						
Усього годин	120	10	40			70						

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Робота з психолого-педагогічною, науково-методичною, філологічною літературою. Складання індивідуального плану роботи на час педагогічної практики.	5
2.	Пошук в бібліотеці та Інтернеті відповідних сучасних матеріалів для викладання іноземної мови.	20
3.	Планування навчально-виховного процесу та підготовка до проведення пар іноземною мовою. Складання розгорнутого плану конспекту заняття.	20
4.	Розробка матеріалів до практичних занять із іноземної мови (роздаткового матеріалу, граматичних карток, індивідуальних завдань та інших матеріалів), підготовка (за бажанням) Power Point Presentations до лекційних і практичних занять з іноземної мови, світової літератури та перекладу, підготовка відео- та аудіоматеріалів.	20
5.	Підготовка звітної документації: <ul style="list-style-type: none"> • Звіт про роботу на основі щоденника та індивідуального плану; 	5

	<ul style="list-style-type: none"> • Щоденник; • Індивідуальний план; • Повний конспект залікових занять; • Заліковий лист. 	
Разом		70

7. Методи навчання

1. *Пояснювально-ілюстративний метод.* Використовується на лекційних заняттях і ґрунтується на активізації репродуктивного (відтворювального) мислення студентів.

2. *Пошуковий метод.* Використовується на практичних заняттях та під час самостійної роботи студентів. Полягає в організації активного пошуку розв'язання пізнавальних завдань. Процес мислення студентів при використанні цього методу набуває продуктивного характеру, він контролюється викладачем і коригується самими студентами.

3. *Репродуктивний метод.* Використовується на практичних заняттях і ґрунтується на засвоєнні навчального матеріалу на основі зразка, моделі діяльності або загальноприйнятих підходів до вивчення навчального матеріалу.

4. *Проблемний метод.* Використовується на лекційних і практичних заняттях. Ґрунтується на постановці викладачем пізнавального завдання (проблеми), самостійних пошуках студентами шляхів його розв'язання, порівнянні різних поглядів і підходів до вирішення проблеми.

8. Оформлення матеріалів звітності та захист практики

1. Після закінчення практики аспірант-практикант подає на кафедру:

- 1) належно оформлені матеріали занять;
- 2) щоденник практики, завірений керівником;
- 3) характеристику наукового керівника;
- 4) заліковий лист.

2. Після завершення практики і подачі аспірантами документів деканат визначає термін заліку, де керівник-методист заслуховує кожного аспіранта, проводить аналіз його роботи, визначає позитивні та негативні моменти, виставляє аспірантові загальну оцінку за перекладацьку практику.

3. Відповідальний керівник практики від кафедри складає звіт про проходження перекладацької практики аспірантами і подає його керівникові перекладацької практики факультету.

4. Диференційна оцінка за перекладацьку практику вноситься в екзаменаційну відомість і в індивідуальний план аспіранта.

У **щоденнику** практики аспірант повинен заповнити всі розділи. Він зобов'язаний щоденно відображати виконану ним роботу в повному обсязі.

Аспірант-практикант зобов'язаний оформити й передати щоденник і звіт керівнику практики від кафедри перекладознавства і контрастивної лінгвістики імені Григорія Кочура для оцінювання не пізніше як за 3 дні до заліку.

У **звіті** повинні бути відображені:

- мета і завдання практики, які стояли перед аспірантом;
- коротка характеристика кафедри перекладознавства і контрастивної лінгвістики імені Григорія Кочура чи іншого навчального підрозділу, на базі якої (якого) аспірант проходив практику;
- зміст діяльності аспіранта-практиканта за період проходження практики;

- ступінь виконання запланованих завдань відповідно до індивідуального плану та завдань практики;
- висновки та рекомендації щодо підсумків роботи.

Звіт про практику складається індивідуально кожним аспірантом. На останній сторінці звіту ставиться дата і підпис аспіранта-практиканта.

У **відгуку** керівника від бази практики дається стисла характеристика та оцінка роботи аспіранта.

Під час заліку аспірант повинен бути готовим усно відповісти на запитання щодо оформлення та змісту документації з педагогічної (асистентської) практики.

9. Навчально-методичні матеріали з дисципліни

Основна література:

1. Положення про педагогічну практику аспірантів Львівського національного університету імені Івана Франка <https://aspirantura.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/08/%d0%9f%d0%be%d0%bb%d0%be%d0%b6%d0%b5%d0%bd%d0%bd%d1%8f-%d0%bf%d1%80%d0%be-%d0%bf%d0%b5%d0%b4%d0%b0%d0%b3%d0%be%d0%b3%d1%96%d1%87%d0%bd%d1%83-%d0%bf%d1%80%d0%b0%d0%ba%d1%82%d0%b8%d0%ba%d1%83.pdf>, яке розроблено відповідно до Постанови Кабінету Міністрів № 261 від 23.03.2016 р. «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)»
2. Исаева Т.А. Педагогическая практика в образовательном процессе высших учебных заведений России и за рубежом (на примере университетов Великобритании, США, Германии) / Т.А. Исаева // Молодой учёный. – 2012. – №4. – С. 412–414.
3. Носовець Н.М. Педагогічна практика майбутніх учителів в країнах Європи і в Україні / Н.М. Носовець, Т.Г. Белан // Вісник Чернігівського національного пед. ун-ту. – Вип. 90. – Серія: Педагогічні науки. – Чернігів, 2011. – С. 115–119.
4. Онищенко Н. Організаційно-методичні засади педагогічної практики в системі професійного становлення майбутнього вчителя / Наталія Онищенко // Рідна школа. – 2012. – №11. – С. 28–33.
5. Черноватий Л. М. Методика викладання перекладу як спеціальності. [укр.]: Підручник для ВНЗ. Нова Книга. 2013. 376 с.

Додаткова література

1. Алексюк А. М. Педагогіка вищої школи. Курс лекцій: модульне навчання. – К.: Вища шк., 1997. – 168 с.
2. Артемова Л.В. Педагогіка і методика вищої школи. К.: Кондор, 2008. - 272 с.
3. Вища освіта в Україні: Навч. посіб. / В.Г. Кремінь, С.М. Ніколаєнко, М.Ф. Степко та ін.; За ред. В.Г. Кременя, С.М. Ніколаєнка. – К.: Знання, 2005. – 327 с.
4. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи: Методичний посібник для студентів магістратури. – К.: Центр навчальної літератури, 2003. – 316 с.
5. Галус О.М., Шапошникова Л.М. Порівняльна педагогіка: Навч. посіб. – К.: Вища школа, 2006. – 215 с.
6. Закон України «Про вищу освіту» №2984-III, із змінами від 2015 р.
7. Мороз А.Г., Падалка О.С., Юрченко В.І. Педагогіка і психологія вищої школи: Навч. посіб. - К.: Вид-во НПУ ім. М. Драгоманова, 2003. - 268 с.

8. Навчальний процес у вищій педагогічній школі / За ред. Мороза О.Г. – К. : НПУ, 2001. – 338с.
9. Нагаєв В. М. Методика викладання у вищій школі / В.Нагаєв: Навч. посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2007. — 232 с.
10. Національна доктрина розвитку освіти // Центр Разумкова. Національна безпека і оборона. – 2002. - № 4. – С. 36-41.
11. Освітні технології: навч. метод. посіб. / О.М. Пехота, А.З. Кіктенко, О.М. Любарська та ін.; За заг. ред. О.М. Пехоти. – К.: А.С.К., 2002. – 255 с.
12. Слєпкань З. І. Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі: Навч. посіб. – К.: Вища школа, 2005. – 239 с.
13. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи / М. Фіцула: Навч. посібник. – К.: Академвидав, 2014. – 454 с
14. Шовковий В. М. Методика викладання класичних мов / В. М. Шовковий : Підручник. – К.: Вадекс, 2012. – 224 с.